

110 ani de autocefalie și 70 de ani de Patriarhie românească

Sunt două momente aniversare din istoria contemporană a Bisericii noastre, împreună și cu împlinirea a 80 de ani de viață a celui ce conduce azi destinele Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Pentru cititorii noștri, socotim că trebuie să definim în prealabil însăși noțiunea de „autocefalie”. Prin acest cuvânt — de origine greacă — trebuie să înțelegem o conducere de sine a unei Biserici Ortodoxe naționale, o independență administrativ-jurisdicțională față de alte unități bisericesti, egale în drepturi, dar cu care rămâne în interdependență sub raport dogmatic, canonic și cultic. În primele veacuri, fiecare Biserică locală se considera, într-un fel, ca autocefală, dar cu timpul, pe măsură ce creștinismul începe să se răspândească în afara marilor cetăți și metropole, organizarea bisericască se modifică, în sensul că noile Biserici încep să se orienteze — în ce privește organizarea lor administrativ-teritorială — după organizarea de stat romană, începută de împăratul Dioclețian și Constantin cel Mare. În felul acesta, pe lângă episcopii, au mai apărut mitropoliile, exarhatele și patriarhatele, cele din urmă fiind recunoscute în mod oficial la Sinodul IV ecumenic de la Calcedon (451). În astfel de împrejurări istorice, autocefalia începe să fie limitată numai la anumite Biserici, îndeosebi la cele cu o individualitate proprie, dezvoltată în anumite condiții istorice și anumite zone geografice, cu credincioși de același neam și vorbind a-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Mircea Păcurariu

STATORNICIA ÎN CREDINȚĂ

Credința este un dar oferit de Dumnezeu sufletului omesc prin care îl putem cunoaște pe Dumnezeu și putem intra în comuniune cu El ca și un copil cu părintele său bun și iubitor. Prin credință avem siguranța că Dumnezeu este Cel ce ne-a adus de la neființă la ființă; că El grijește de viața noastră, că El ne-a adus mântuirea prin jertfa Fiului Său. Credința este asemenea busolei care ne conduce pe marea vieții, în luptă cu valurile ei de multe ori furioase și înspumate, și poate prea puțin liniștite și insorite. Credința ne arată totdeauna Steaua Polară, care este Hristos-Domnul și nu ne lasă să ne răstăcim în drumul nostru spre veșnicie. Ne ține permanent legați de El. Ne arată calea, adevărul și viața... Credința ne este în același timp putere și energie sufletească în lupta vieții, de aceea pe bună dreptate spunea poetul Alexandru Vlahuță: „Nebiruit e omul ce luptă prin credință! / El știe că pe lume nimic zadarnic nu-i; / Că, dincolo de truda și jertfa clipei lui, / În taină vremea țese la sfânta biruință...”

Dar credința poate fi mai statornică sau mai puțin statornică, în funcție de puterea sau slăbiciunea ei. Depinde de sufletul fiecăruia și de felul cum o cultivă fiecare din noi. Cei ce au credința mai slabă și mai șovăielnică cad mai ușor. Se împotmolesc la fiecare pas. Se smintesc de orice greutate pe care o întâmpină... Sunt însă alții, cu credință tare; cu morală mereu ridicată. Unii ca aceștia întâmpină cu optimism viața și nu cad prăbușiți de ispite și insuceșe. Pot oricând s-o ia de la început fără murmur și fără vâlcăreală. Aceștia au întotdeauna o credință statornică. Ei văd totdeauna pe valurile vieții pe Salvatorul lor și nu o năluca de care să se sperie și să cadă pradă furiei amenințătoare a valurilor dezlanțuite...

Vedem adesea în jurul nostru credincioși care pretind că împlinesc poruncile lui Dumnezeu, fiind nelipșiți de la biserică, țin posturile, se roagă cu regularitate, dar când se află la ispită sau încercare, credința li se cla-

tină și dacă nu pot răzbate prin hățișurile vieții, își pierd orice încredere în Dumnezeu și cad pradă necazului care-i copleșește. Sunt învinși!... Credința nu-i mai ajută la nimic...

Sunt însă și o altă categorie de creștini mearștruiți în cunoașterea, mărturisirea și practicarea credinței. Când unora ca acestora li se întâmplă un necaz sau nu li se împlinesc dorințele, în descompunerea credinței lor, se adresează la tot felul de prezicători ai viitorului, fără ca ei să participe prin credință vie și rugăciune stăruitoare către Părintele Cereș cu încredințarea fermă, hotărâtă, neșovăielnică că El ne-a făgăduit că nu ne va lăsa și nu ne va părăsi. Unora ca acestora dacă li se împlinesc cererile, rămân pe mai departe în credința lor superficială, iar dacă Cerul nu le dă nici un răspuns, cad în deznădejde, pierzându-și chiar și această brumă de credință derutantă.

În sfârșit, cea de-a treia categorie de credincioși sunt cei care cultivă în sufletul lor o credință vie și statornică. Nici ei nu sunt scutiți de ispite și necazuri. Și ei îl văd de multe ori pe Dumnezeu printre lacrimi. Dar prin credința lor statornică „viața lor este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu...”. Ei au siguranța că Dumnezeu nu-i va lăsa și nu-i va părăsi niciodată.

De aceea, a nu-ți pierde niciodată credința, ci a fi statornic în credință, orice ți s-ar întâmpla, este marea taină a vieții, care-ți dă sporite puteri să fii mereu biruitor după cum spune poetul: „Nu ești învins cât timp credința / Nu ți-ai schimbat și nu ți-ai stins; / Credința iarăși te ridică / Poți fi căzut, dar nu învins! /”

Am citit undeva că pe pereții unei celule din închisoare erau scrise două fraze contradictorii de doi condamnați diferiți. Pe un perete era scris: „Aici mi-am pierdut credința”. Pe un alt perete era scris de altcineva: „Aici mi-am aflat credința”. Iată ce poate face ispită și necazul cu un om zis credincios, dar nestăruitor în credință: se clatină, își pierde încrederea în Dumnezeu și până la urmă ajunge necredin-

Sfânta Liturghie — Marea iubire

TAINĂ ȘI COMUNIUNE
XIII.

Dacă orice lucrare omenească, în demersul ei, începe și sfârșește odată, și se poate descifra în analiza ei de amănunt, nu tot așa este Taina Marii Iubiri a lui Dumnezeu, care nu are nici început și nici un sfârșit. Ea copleșește și firea și gândirea, rămânând mereu insondabilă.

Ori, Taina Marelui Ospăț de la Cina de Taină este însăși prezența Marii Iubiri a lui Dumnezeu, Care „iubind pe ai Săi din lume, până la sfârșit i-a iubit” (In. 13, 1) și acest „sfârșit” este doar o categorie a timpului nostru, iar nu a Tainei lui Dumnezeu. „Desigur, prefacerea pâinii și-a vinului în trupul și sângele lui Hristos, la Cina cea de Taină și, pe baza ei în orice Sfântă Liturghie, e un mister de nepătruns în înțelesul și modul înfăptuirii lui. Căci mister este nu numai felul de-a fi al lui Dumnezeu, ci și orice lucrare a Lui asupra creației” (Pr. prof. Dr. Dumitru Stăniloae: Spiritualitate..., op. cit., p. 272). În fața tainelor dumnezeiești, omul credincios nu poate rămâne în postura de simplu spectator, ci trebuie să devină un receptacol al măreției divine care se realizează din Marea Iubire a Ziditorului, pentru creatura Sa, a Părintelui cereș pentru fiii Săi pămaneni.

De aceea, adevărații credincioși nu se pot lipsi de prezența activă, la Sfânta Liturghie, slujba comuniunii, a iubirii întregalată a fiilor lui Dumnezeu și a tuturor împreună față de Dumnezeu. Astfel de credincioși desprinsi de toată grija cea lumească, „participă la misterul liturgic și primesc în el demnitatea de martori oculari ai evenimentelor care ies din paginile Bibliei. Harul liturgic îi plasează în timpul sfânt care ne face contemporani ai faptelor Sale și aceasta nu e o reproducere sau o repetare a lor în timp” (Paul

Evdokimov: Rugul aprins, trad. de diacon prof. Teodor V. Damșa, Timișoara, 1994, p. 64), ci o reactualizare a Jertfei celei mari. „Liturghia reproduce întruparea în propria Sa dimensiune: Cuvântul s-a făcut trup, El se dă ca hrană și îi transpune pe credincioși în substanța Împăratului. Aceasta este drumul și amploarea economiei mântuirii pe care Liturghia le pune în plină lumină: administrarea acestui mister tinut ascuns din vece de Dumnezeu, pentru ca Domniile și Putețile cerești să aibă acum cunoștința, prin mijlocirea Bisericii, de înțelepciunea lui Dumnezeu” (Ef. 3, 9.12, idem p. 86). Nu întâmplător, ci în mod profetic, anticipa Psalmistul că „În Tine își pun nădejdea cei ce cunosc numele Tău, fiindcă Tu nu-i părăsești pe cei ce Te caută pe Tine, Doamne!” (Ps. 9, 10) și „Umplene-vom de bunătățile Casei Tale, (că) sfânt este locașul Tău” (Ps. 64, 5).

Din orice unghi ai privi Iubirea lui Dumnezeu, ea nu poate fi delimitată, ci este asemenea unei revărsări de lumină, care te inundă fără să o poți contura, te încălzește fără să te ardă, te transpune fără să te dislocheze. Te angajează într-o evadare din sine, umplându-te în același timp de El, savurând momentul acestei supraabundențe, fără saturație.

Raportându-se la **Cina cea de Taină**, gânditorul Al. Schmemmann apreciază că ea „este sfârșitul, adică culminarea, încoronarea, împlinirea Iubirii lui Hristos... El se dă pe Sine însuși, ca un Unul care este însăși Iubirea” (Euharistia, op. cit., p. 206). Dar cine ar putea mărturisii că aici s-a încheiat și s-a sfârșit totul?! Pe deasupra programului ritualistic care se derulează și spațial și crono-metric, Taina Iubirii nu se poate opri la parametrii naturii umane. Ea rămâne un mare mister sacru. Ea „are identitate invulnerabilă și nu poate fi circumscrișă. Iubirea depășește cadrul oricăror definiții și terminologii. Vesământul verbal e mai degrabă o metaforă. Iubirea în plenitudinea ei trenează dincolo de categoriile uzuale. Tot ce formulăm terminologic este antimonic vis-à-vis de ceea ce este Iubire. Ea este magnifică. Nu se epuizează, ci Se dăruiește mereu, fără sfârșit și ample preponderent întregul univers. Purițate și dinamismul ei antrenează făptura și totul odrăsește” (Continuare în pag a 2-a)

Pr. Nichifor Todor

Sfântul Gherasim de la Iordan

— 1520 de ani de la moarte —

A împleni cununi de laudă bărbaților celor îmbunătățiți, a preamării vrednicia lor pe cât ne este cu putință, a împărtași și altora experiența lor, este un lucru bun și pricinuitoare de mare sporire, în cele duhovnicești.

Căci cunoașterea vieții celor ce s-au străduit să trăiască după plăcerea lui Dumnezeu și în fapte bune au strălucit, mare folos sufletesc aduce creștinului.

Toți sunt chemați să devină sfinți (Efeseni I, 4). Toți sunt chemați la mântuire, dar nu toți ajung pe această culme, ci numai cei ce duc lupta cea bună, adică o viață vrednică de această stare de sfințenie.

Pe căile sfințeniei pășesc numai acei credincioși, fie clerici, fie monahi sau mireni, care se străduiesc zi de zi, ca în tot ce fac, să devină din ce în ce mai buni, mai plini de iubire; din ce în ce mai mult înzestrați cu fapte bune, acoperite cu manta smereniei. Modelul perfect de viață, creștinul îl are pe Iisus Hristos, căci sfințenia Sa ne întâmpină în mod real sub chipul unui „OM”, care este asemenea nouă (Filipeni II, 7), dar că nu există în El, nici umbră de păcat, ci o sfințenie, care îi aparține din veșnicie.

În dorința de mântuire, Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă părintește la „imitarea sfinților”, zicând: „Vă rog, să-mi fiți mie următori, precum și eu lui Hristos” (I Cor. IV, 16; XI, 1 și Filip. III, 17). Sfinții au ajuns la fericirea vieții veșnice, ca ucenicii și imitatorii ai lui Iisus Hristos, în care sfințenia Sa strălucește cu putere. Creștinii au datoria de a urma exemplul sfinților, căci în primul rând, imitarea acestora este implicat imitarea lui Iisus Hristos, care viază în sfinți. De la ei putem învăța care este calea adevăratei sfințenie; creșterea, progresul și meșteșugul luptei pentru mântuire, căci ei ne sunt călăuze sigure pe căile sfințeniei, pe care le-au parcurs înaintea noastră. Nu trebuie să ne mânginim numai admirându-i și minunându-ne de viața lor, ci să călcăm cu încredere pe urmele lor, conformându-ne viața după experiența lor.

Imediat după înălțarea Mântuitorului la ceruri și până sub domnia lui Dioclețian (284—305), persecuțiile sângeroase împotriva celor ce mărturiseau pe Iisus Hristos, au făcut nenumărați mucenici, care s-au dovedit a fi „sămânța creștinismului”. Odată cu încetarea persecuțiilor sub domnia lui Constantin cel Mare (306—337), sarcina atât de grea, dar și atât de sublimă a revenit asceților, care au pus temelii peste veacuri, monahismului creștin.

De acum martirul acestor timpuri devine, „cel ce s-a retras departe de zvonurile lumii în singurătățile pustiului”, luptând împotriva „deșertăciunilor lumii pentru dezrobirea sufletului de patimile trupului și a ispitelor amăgitoare, întinse de duhul întunericului”, în nădejdea că Harul divin îi va ajuta să ajungă la nepătimire prin focul suferințelor, al lipsurilor și al eforturilor personale, asumate de bunăvoie sa. Astfel se trece de la moartea martirică violentă a mucenicului-atlet, la mucenicul-monah, îmbrăcând peste armura atletică, mantia călugărească. Martir-monah, nu că ar îndura diferite cazne ale trupului, într-un timp record scurt, ci pentru că toată viața luptă cu răvna, să se mențină pe calea evanghelică; martir și zi și noapte, martir în cuvânt, martir în comportare, martir în trăire.

Au trecut 1520 ani, de când și-a încheiat alegerea (II Tim. II, 4—5) nevoitorul lui Hristos, Cuviosul Gherasim de la Iordan, chemat fiind de Cel de Sus, să-și primească plata ostenețelor sale de bărbat îmbunătățit, încununându-l cu diadema sfințeniei (Apoc. XXII, 12).

Cuviosul Gherasim, numit și „slava pustnicilor”, era de neam din părțile Lichiei și din tinerețe s-a făcut monah, nevoindu-se mai întâi în cea mai adâncă pustie a Tebaidei din Egipt, patria monahismului creștin. De aici, s-a așezat apoi în pustiiul Iordanului, întemeind o mănăstire cu viață de obște, aproape de Ierihon, în timpul domniei lui Marcian (450—457), când are loc și Sinodul IV ecumenic din Calcedon (451).

Viețitorii acestei mănăstiri se osteneau după îndrumările Cuviosului Gherasim, primele 5 zile din săptămână într-o chilie din pustie, (Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiac. Ciobăcă Teofilact
Mănăstirea Putna

1 Protos. Ioanichie Bălan, „Convorbiri duhovnicești”, București, 1988, pag. 222.
2 Clement Alexandrinul, „Stromatele”, București, 1982, pag. 165.

„Biserica Ortodoxă Greacă”

(în trecut și prezent)

polițul Hrisostom al Smirnei au fost martirizați și peste un milion și jumătate de greci au fost masacrați sau expulzați de către statul turc.

Între 1922—1938, Biserica Greciei a fost condusă de către eruditul arhiepiscop Hrisostom Papadopolos, unul dintre cei mai mari istorici eclesiastici ai Greciei contemporane.

În anul 1924 Biserica Greciei, la fel ca și alte Biserici Ortodoxe, a acceptat noul calendar, dar cu toate acestea, există încă până astăzi, o puternică fracțiune care n-a acceptat noul calendar socotindu-l ca o deviere de la dreapta credință și un compromis cu Biserica Romei.

În anul 1928 a avut loc elaborarea Actului patriarhal și Sinodal privind administrarea bisericească a teritoriilor grecești din nordul Greciei (Néon Horón) în care se recunoaște onorific un oarecare primat asupra acestor teritorii al Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol. Așa se face că Patriarhul Ecumenic este poimenit la sf. slujbe înaintea Arhiepiscopului Atenei și al întregii Elade.

Ierarhii acestor teritorii din nordul Greciei sunt membri deplin ai Sf. Sinod al Bisericii Grecești fără nici o întâietate ce

(Continuare în pag a 2-a)

Arhid. Drd. Visarion Bălțat

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Prof. Sorin Cosma

110 ani de autocefalie...

(Urmare din pag. 1)

ceeași limbă. De regulă autocefalia se cerea de la Patriarhia ecumenică din Constantinopol — capitala imperiului roman și apoi bizantin între anii 330 și 1453. Așa au aparut Arhiepiscopia autocefală din Cipru (431), Arhiepiscopia Justiniană Prima (535, dispărută), Patriarhia Georgiană (sec. VIII, existentă și azi), Arhiepiscopiele de Durostorum-Dârstor (sec. X), de Ohrida (1019—1020), de Târnovo, (1235), de Ipek (1219—1222), toate cu o existență efemeră. Mai târziu au fost recunoscute Mitropolia autocefală a Moscovei (1448, devenită Patriarhie în 1579), Arhiepiscopia Muntelui Sinai (autocefală din 1575), Biserica autocefală a Greciei (1850), Biserica Ortodoxă Sârbă în 1879, Biserica Ortodoxă Română (1885), Biserica Ortodoxă a Bulgariei (recunoscută ca autocefală abia în 1945).

Cunoscând aceste lucruri din istorie, trebuie să răspundem la întrebarea: de ce Biserica noastră a fost recunoscută ca autocefală abia din 1885, din moment ce are o istorie milenară și s-a impus mereu în trecut în fața tuturor celorlate Biserici nu numai prin numărul credincioșilor, ci mai cu seamă prin cultura și arta ei bisericăscă specific Ortodoxă românească și în același timp prin ajutorul multilateral și dezinteresat pe care l-a acordat — timp de o jumătate de mileniu — multor Bisericilor Ortodoxe cazute sub dominație otomană.

Se știe că cele trei Mitropolii românești există încă din secolul al XIV-lea, în Țara Românească, Moldova și Transilvania, când s-au cristalizat și organizat canonic, odată cu statele medievale românești, mai ales cele de la sud și răsărit de Carpați. La începuturile lor, Mitropolii din Țara Românească și Moldova au cerut să fie recunoscute canonic de către Patriarhia ecumenică, ceea ce s-a și realizat prin cunoscutele „Tomosuri” patriarhale din anii 1359, respectiv 1401. În felul acesta, ele au fost considerate ca fiind sub oblăduirea Patriarhiei ecumenice, neavând o recunoaștere oficială din partea acesteia ca „Biserici autocefale”. Cu toate acestea, dacă cercetăm drepturile unei Biserici autocefale, așa cum sunt stabilite de canoane, se poate constata cu ușurință că ele s-au bucurat de astfel de drepturi în tot decursul istoriei.

A. Cu privire la exercitarea puterii învățătoresci: au dovedit permanent statornicie în dreapta credință și în păstrarea unității dogmatică, canonică și de cult cu celelalte Biserici Ortodoxe; au alcătuit singure cărți cu conținut doctrinar (catehisme, mărturisiri de credință, pastorale), fie în limba română, fie în slavonește și grecește, pe care le-au răspândit printre credincioșii ei, dar și printre cei de alte limbi; au avut propriile lor școli teologice, pentru pregătirea viitorilor slujitori ai altarelor; au angajat discipuli dogmatici cu reprezentanții altor Biserici (ca în cazul Sinodului de la Iași din 1642).

B. Cu privire la exercitarea puterii sfințitoare: Bisericile românești au hirotonit singure arhierei, preoți și diaconi, asigurându-se astfel succesiunea neîntreruptă a preoției, moștenită de la Sf. Apostol Andrei; au canonizat sfinți (Sf. Nicodim de la Tismana, Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, Sf. Nifon, patriarhul Constantinopolului) și au instituit sărbători pentru pomenirea lor; au adoptat limba liturgică pe care au scotit-o coreșpondența etapei istorice prin care treceau (latina populară, slavona, apoi româna); au introdus elemente specifice, naționale, în arhitectură, pictură, arte decorative și muzică; în anumite situații, s-a sfințit la noi și Sfântul Mir (la Iași în 1643, de patriarhul Teofan al Ierusalimului).

C. Cu privire la exercitarea puterii de conducere sau jurisdicționale: în fiecare țară românească existau câte 3—4 ierarhi, care puteau constitui un „sinod local” și care hirotoneau singuri alți ierarhi, în caz de vacanță a vreunui scaun; și-au ales singure ierarhi, din propriul lor neam, atribuit esențial al autocefaliei; și-au stabilit singure legi de organizare și de conducere, fără ca ele să fie aprobate de vrece Biserici din afară; au păstrat singure, fără mijlocurile vreunei alte Biserici, relații cu alte Biserici ortodoxe surori; și-au judecat singure ierarhi, în caz de abateri; și-au exercitat singure jurisdicția peste credincioșii de neam român din „diaspora” (Lvov, în sec. XVI—XVII, Europa occidentală în sec. XIX).

Pe de altă parte, trebuie să menționăm faptul că mitropolii românești n-au făcut parte niciodată din „Sinodul patriarhal” de la Constantinopol și nici n-au primit dispoziții din partea acestuia. Starea de autocefalie a Bisericilor românești rezultă și din cercetarea istoriei unei eparhii, cu o existență de câteva secole, cea a Brăilei sau a Proilaviei, creată după transformarea Brăilei și a zonei înconjurătoare în „raia” turcească. Această eparhie, scosă de sub autoritatea domnilor Țării Românești, a fost cărmuită numai de ierarhi greci, trimiși direct de la Patriarhia ecumenică. Ori, în restul pământului românesc, situația era cu totul alta, ierarhi noștri fiind aleși de o adunare de clerici și mireni, în țară și recunoscuți de domni Țării respective.

Cu toate acestea, Biserica din Țara Românească și Moldova — și cu atât mai puțin cea din Transilvania — nu au solicitat Patriarhiei să fie recunoscută ca autocefală, desigur din cauza divizării teritoriale românești, în trei state diferite. Situația s-a schimbat îndată după realizarea unificării noastre de stat într-o primă fază, în 1859. Dar până la recunoașterea pur formală a autocefaliei românești care exista de veacuri, a mai trecut un sfert de veac. Încă Divanul Ad-Hoc al Moldovei, în 1857, ceruse deplina „independență” a Bisericii românești. Prin așa-numitul „Decret organic pentru înființarea unei autorități sinodale centrale”, din 3 decembrie 1864 se prevedea că „Biserica Ortodoxă Română este și rămâne independentă de orice autoritate bisericăscă străină întru tot ce privește organizarea și disciplina”. Aceasta a fost prima legiferare oficială a autocefaliei sau a independenței Bisericii Ortodoxe Române. Articolul 2 prevedea constituirea unui „Sinod general al Bisericii române”. Pretețele Patriarhiei ecumenice față de această hotărâre au rămas fără rezultat. Autocefalia Bisericii noastre a fost prevăzută și în Constituția din 1/13 iulie 1866, ca și în Legea organică pentru alegerea mitropoliților și a episcopilor eparhiilor, precum și a constituirii Sfântului Sinod al Bisericii Autocefale Ortodoxe Române” din 1872. În mai multe articole ale Legii, Biserica noastră era prezentată ca „autocefală”. Între timp, la 9 mai 1877, s-a proclamat „independența” de stat a României, act recunoscut și de Congresul de pace de la Berlin din 1878. În această conjunctură, se cerea imperios și recunoașterea autocefaliei. Lucrurile s-au mai amânat câțiva ani, mai cu seamă că la 25 martie 1882 s-a sfințit prima oară Sf. Mir la noi, în România modernă, fapt care a provocat reacții dure din partea Patriarhiei ecumenice. Abia la 25 aprilie 1885, în urma unor noi intervenții — pe plan bisericăsc și chiar diplomatic — patriarhul Ioachim IV a dat obșnuitul „Tomos” de recunoaștere a autocefaliei, semnat de 10 membri ai Sinodului patriarhal. Cu aceeași dată, patriarhul a adresat o enciclopică tuturor celorlate Biserici Ortodoxe autocefale, prin care le înștiință că a fost recunoscută autocefalia Bisericii românești. Mitropolitul primat de atunci Calinic Miculescu a făcut același lucru. S-au primit scrisori de răspuns, cu urări frățești de felicitare. Cu alte cuvinte calea spre autocefalie a cunoscut trei etape: proclamarea ei în țară, în 1865, în timpul lui Alexandru Cuza, apoi în 1866 și 1872; recunoașterea de către Patriarhia ecumenică în 1885 și acceptarea din partea celorlate Biserici autocefale surori.

După 40 de ani, în 1925, s-a pretrecut un alt fapt de seamă în istoria Bisericii noastre: ridicarea ei la demnitatea de Patriarhie. Acest lucru se impunea mai mult ca oricând, atunci, după realizarea statului național român unitar. Se impunea și pentru că două Biserici din vecinătatea noastră își restabiliseră Patriarhiile nu de mult: cea rusă în 1917 și cea sârbă în 1920. Biserica noastră avea pe atunci 14 milioane de credincioși, două Facultăți de Teologie și cinci Academii teologice, cu profesori de mare prestigiu, un număr însemnat de seminari. Se aduceau și argumente de ordin „istoric”: masivele ajutoare materiale pe care țările noastre le oferiseră cu generozitate atator Bisericilor ortodoxe în perioada turcoerației.

Încă din 1919 s-au făcut propuneri de înființare a Patriarhiei, de Congresele preoțești din Sibiu și Chișinău, de istorici și teologi, chiar de oameni politici. Paralel, se desfășurau lucrările pentru unificarea bisericăscă în România integrită, încheiate tot în 1925, când s-a votat Legea și Statutul de Organizare a Bisericii Ortodoxe Române. La 4 februarie 1925, mitropolitul Nectarie Cotlarciuc al Bucovinei a propus, în Sf. Sinod, ridicarea Bisericii noastre la demnitatea de Patriarhie. În aceeași ședință s-a citit și aprobat „Actul de înființare a Patriarhiei”. Organele legislative ale țării și-au dat acordul în cursul aceluiași luni. Potrivit vechiului obicei, s-a cerut Tomosul de recunoaștere a noii Patriarhii din partea patriarhului ecumenic Vasile II. La 1 noiembrie 1925 a avut loc la București ceremonia investirii și înscăunării primului patriarh al Bisericii Ortodoxe Miron Cristea, până atunci mitropolit-primat al țării. Primul patriarh era

ardelean, fost mulți ani în slujba Arhiepiscopiei Sibului, apoi episcop al Caransebeșului și unul din militanții pentru reînțregirea țării. Ca patriarh a fost preocupat de unificarea bisericăscă, de tipărire a Biblii sinodale și a multor lucrări teologice, de promovarea ecumenismului creștin. După moartea sa (1939), a urmat patriarhul Nicolai Munteanu, fost mitropolit al Moldovei, un distins cărturar, traducător al Biblii și al unor lucrări teologice rusești, care a pătorit în anii grei ai războiului și în cei imediat următori. Al treilea patriarh, Justinian Marina (1948—1977), a avut o păstorire lungă, în care a știut să cărmuiască Biserica cu multă pricepere chiar în anii grei ai regimului comunist. Sub el s-au reluat legăturile cu alte Biserici creștine, s-au tipărit reviste și cărți teologice, s-au refăcut monumente istorice. Sub patriarhul Iustin Moiseșcu (1977—1983), s-a continuat activitatea editorială și ecumenică, dar s-a început și acțiunea neferică a demolării unor biserici bucureștene. Al cincilea patriarh, Prea Fericitul Teocist Arăpașu (din noiembrie 1983), păstorește cu vrednicie, la cei 80 de ani ai Săi, străduindu-se să continue frumosa tradiție ale marilor Săi înaintași. Este prezent în mișcarea ecumenică, în activități editoriale, în construcția și restaurarea unor biserici, în refacerea monahismului. Mulțumitori lui Dumnezeu pentru tot ce a dăruit Bisericii și neamului românesc, slujitorii Ei de astăzi vor lucra cu aceeași însuflețire și de acum înainte, astfel ca prestigiul Bisericii noastre să sporească mereu.

„Biserica Ortodoxă Greacă”

(Urmare din pag. 1)

ar rezulta din faptul că pomenesc mai întâi la slujbe pe Patriarhul ecumenic.

La fel, Muntele Athos este sub jurisdicția exclusivă a Patriarhiei Ecumenice.

În anul 1930 a avut loc votarea legilor pentru **Administrarea averilor bisericăști și a Casei de Asigurări pentru preoți**. Aceasta din urmă, în 1992, a fost asimilată în „Caseria de asigurări” de stat pentru toți funcționarii publici de stat.

În anul 1933 s-a înființat organizația „Apostolici Diakonia” — organism auxiliar al Sf. Sinod, axat în special pe probleme de misiune ortodoxă, administrație, editură bisericăscă, activitate filantropică, asistență socială, mass-media etc.

De un deosebit succes se bucură în Biserica Greciei și mișcările misionare ortodoxe cu o mare influență în popor, ca de exemplu mișcarea „Zoi” condusă vreme îndelungată de regretatul prof. P. Trembelas, asociația „Artos Zois” condusă de prof. dr. Savva Agourides, asociația „Apostolul Varnava”, „Sotiri” și altele.

Datorită activității neobosite a Bisericii și în special a acestor organizații misionare, sectele religioase cu toate sforțările lor, sunt aproape inexistente în Grecia.

Astăzi Biserica Ortodoxă Greacă numără peste 10 milioane de credincioși, având un număr de 80 de episcopi și mitropolii și aproximativ 11.000 de preoți. Actualmente Biserica Greciei are în frunte pe P.F. Serafim cu titlatura de „Arhiepiscop al Atenei și al întregii Elade”. P.F. Sa a fost ales ca arhiepiscop la 12 ian. 1974, fiind până atunci mitropolit de Ioanina. De remarcat faptul că în Biserica Greacă, titlul de arhiepiscop este superior celui de mitropolit.

Sf. Sinod se compune din toți ierarhii în funcțiune și este în același timp și Corpul Superior Legislativ și Electoral al Bisericii Greciei.

Spre deosebire de alte Biserici între care și Biserica Ortodoxă Română, în Biserica Greciei laicilor nu participă la alegerea ierarhilor, ci numai Corpul legislativ al ierarhiei.

Sinodul permanent al Bisericii Greciei este format din Arhiepiscopul Atenei ca președinte și din 12 mitropolii, aleși în fiecare an, și care sunt de obicei și președinții comisiilor sinodale pe probleme: cult, educație, asistență socială, viață monahală, luptă contra ereziilor etc.

La nivel central Biserica Greciei editează 13 periodice pe diverse teme și care apar lunar, unele chiar săptămânal. Amintim doar câteva: „Teologia”, „Ekklesiast”, „Glasul Domnului”, (apare săptămânal), „Adevărul bisericăsc”, „Parohul”, „Probleme ale tineretului” etc. În plus fiecare Eparhie editează 1—3 publicații lunare pe teme teologice sau pastorale.

Sfântul Gherasim de la Iordan

(Urmare din pag. 1)

singur în tăcere, rugăciune și lucru de mână. Hrana era pâine uscată, apă și curmale. A gusta fierțură nu le era slobod, nici a face focul în chilie și nici cugetul să nu dorească ceva în aceste zile. Sâmbăta și Duminica veneau la mânăstire, la Sfânta Liturghie, la care se împărțeau cu Sfințele Taine. După aceea intrau în trapeză, unde mâncău fierțură și beau puțin vin. Predau la stăreție lucrul de mână, ce au făcut în cele cinci zile în pustie și Duminică după amiază pleacă din nou în pustie, pentru alte 5 zile. Cuviosul Gherasim, în Postul Mare, se retrăgea în pustii Ruva, unde petrecea în ajunare desăvârșită până la Duminica Florilor, când se întorcea la mânăstire. A devenit bărbat îmbunătățit, plin de roadele vieții duhovnicești, pe care s-a străduit cu osârdie să le dobândească prin nevoințele pustnicei.

Iar roadele vieții duhovnicești, ni le arată Sfântul Apostol Pavel: „dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândetea, înfrânarea, curăția” (Galateni V, 22—23) precizând că „cei ce sunt ai lui Hristos și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftelile” (Galateni V, 24).

Acestuia i-a slujit un leu, „ca un om cu pricepere” până la moartea Sfântului din 4 martie 475. Prin aceasta vrând să ne arate nouă, câtă ascultare și supunere aveau fiarele către Adam, în starea primordială din Eden, înainte de căderea sa în neascultare.

De aici se vede, cât de plăcut lui Dumnezeu era acest Cuvios pustnic, care din tinerete și până la adânci bătrânețe, a slujit lui Dumnezeu zi și noapte, în curăție îngerească, post îndelungat, rugăciune necontentită, lacrimi și smerită cugetare.

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. 1)

și crește în statura echilibrului și a demnității... Ea este respirația și odihna vieții. E însăși viața în amplexarea și multitudinea ei, fără contopire. E chemare la negrăitul Ospăț Cosmic, în care omul se realizează ca un rege al fapturilor și e îndatorat și el să participe la acest har nepuizabil, devenind locaș al Iubirii și radiind căldura și savoare, ei, pe toate meridianele! (Vezi: Prot. Nichifor Todor, art. IUBIRE, în Gazeta de Sibiu, 1994, an. I, nr. 1, p. 9).

În Taina Liturghiei totul este Iubire și totul este dăruire; totul este „Ospăț”! „În Liturghia noastră, care se săvârșește pe pământ, dar se săvârșește totodată și în cer. În ea se descoperă și în se dăruiește taina mântuirii lumii de către Hristos, în întreaga ei plină, iar în multiplele ei părți se împlinește Biserica și în ea triumfă o altă viață, un început veșnic... Întreaga Liturghie — de la început până la sfârșit — este epicleză, este chemare a Sfântului Duh, Care transformă tot ce se săvârșește în ea... Dar și această prefacere rămâne nevăzută, căci se săvârșește de Duhul Sfânt... și se adevărește numai prin credință. Astfel se săvârșește în chip nevăzut prefacerea pâinii și a vinului în Sfântul Trup și Sânge ale lui Hristos. Nu se produce nici o schimbare sesizabilă prin simțuri, pâinea rămâne pâine și vinul rămâne vin. Ceea ce dacă s-ar produce aceasta în mod „sesizabil”, atunci creștinismul ar fi un cult magic, iar nu religia credinței, a nădejzii, a iubirii” (Al. Schmemmann: Eucharistia, op. cit., p. 226).

Parintele Stăniloae zice: „Puterea dumnezeiască lucrătoare a Duhului Sfânt din trupul Lui este atât de mare, că trupul lui Hristos nu are nevoie să asimileze ca hrană pâinea și vinul ca să le prefacă, ci le încorporează dintr-o dată în trupul și sângele Lui, sau face ca trupul și sângele Lui să se extindă în ele, să nu mai rămână din ele, distincte de El, decât chipurile lor” (Spiritualitate..., op. cit., p. 320).

Sfânta Scriptură ne stă mărturie că Hristos, „printr-o singură jertfă adusă, a adus la veșnică desăvârșire pe cei ce se sfințesc” (Ev. X, 14). Este o jertfă unică și cu valoare veșnică, mereu roditoare. „Hristos înviat din morți nu mai moare, moartea nu mai are stăpânire asupra Lui, căci ce a murit, a murit păcatului odată pentru totdeauna, iar ce trăiește, trăiește lui Dumnezeu” (Ro. VI, 9—10). Jertfindu-se pentru noi oameni și pentru a noastră mântuire, așa cum anticipa, cu peste opt sute de ani înainte de venirea Mântuitorului, marele proroc Isaia anunța printr-o clarvizion, profetică, marea Jertfă a Fiului lui Dumnezeu, care „a fost pedepsit pentru păcatele noastre și prin rănilor Lui noi toți ne-am vindecat” (vezi: Is. 53, 3—11).

Deci, jertfa (liturgică) constă nu din junghierele mielului în oala sfințiilor darurilor, ci în prefacerea pâinii în Mielul cel junghiat (Nic. Cabasila: Tâlcurile dumnezeiești Liturghii, op. cit., p. 82) și junghiat pe cruce, odată pentru totdeauna. Miracolul, taina este că Același Hristos, jertfit pe cruce, prefacă în fiecare Sfântă Liturghie, prin invocarea Duhului Sfânt, pâinea de jertfă (prescura) și vinul, în Sfântul Trup și Sânge, El, Domnul, Cel Care „se împarte și nu se despărțe”, dându-ni-se spre mântuire și viață veșnică și realizându-se astfel, marea Taină a comuniunii oamenilor cu Dumnezeu.

Veacul de aur al Creștinismului, când Biserica era confruntată încă destul de des cu reminiscențele păgânismului, Dumnezeu a ridicat oameni de o înaltă competență, nu numai prin cultura teologică, ci și prin sfințenia vieții, care au așezat în tipare nesterse, învățătura adevărată a Bisericii. Așa, „Sfântul Ioan Gură de Aur, după ce a reamintit că jertfele păgânilor se repetau pentru că erau inefficiente, arată că Jertfa lui Hristos este efecace, și, de aceea, unică. „Dar nu aducem noi zilnic jertfă? O aducem dar făcând amintirea (anamneza) morții Lui”. (Acesta s-o faceți spre pomenirea Mea” (Lc. 22, 19 n.n.). Și aceasta este unică nu multiplicată. El s-a adus o singură dată, precum a intrat o singură dată în Sfânta Sfinților. E aceeași jertfă cea pe care o aducem, nu una azi, alta mâine. Un singur Hristos pretutindeni, un singur trup. Precum e pretutindeni un trup, pretutindeni e o jertfă. E aceeași jertfă pe care o aducem și acum. Aceasta e sensul anamnezei (al amintirii): noi îndeplinim anamneza jertfei”. (P.G. 53 130 — vezi Pr. D. Stăniloae: Spiritualitate..., op. cit., p. 298). „Hristos retrăind prin Duhul Iubirii Sale față de noi jertfa Sa pentru noi. Și-o face prezentă la cererea ce I-o adresăm prin Duhul pe care I-l

cerem și Căruia ne deschidem, sub chipul pâinii și vinului pe care I le oferim pentru a asimila darurile noastre cu jertfa Lui, sau pentru a le uni” (idem).

Miracol este și faptul că relația între om și Dumnezeu, între comunitatea liturgică împreună cu preotul ei slujitor, care aduc jertfa pâinii și a vinului liturgic, aducându-se concomitent și pe ei înșiși ca jertfă a iubirii între olaltă și între Dumnezeu Iubirii, Care, El însuși se jertfește pentru noi și a noastră mântuire, nu este numai o relație de cerere și răspuns, ci este o împreună slujire a celor creștini cu cel pământesc, a ingerului cu oamenii, în prezența reală și nevăzută a lui Hristos, care ne dă pacea Sa, Iubirea Sa, până la jertfa de Sine: „Luați, mâncați, acesta este trupul Meu...” și „Beți dintr-un cașcan, acesta este sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor” (Mt. 20, 26—27). Hristos nu transmite acest mesaj de la distanță, ci El este între noi și cu noi, la „Ospățul” de Taină al mântuirii noastre.

De la Sfinții Părinți, care s-au apiecat cu cutremurul sfințeniei asupra acestei mari Taine liturgice și până la cei mai noi gânditori și teologi de prestigiu patristic, Misterul Marii Iubiri divine a antrenat și campanii gânditoare teologice, în a expune determinant, participarea omului la Taina comuniunii, în urcușul lui spre Dumnezeu Iubirii, care-I întâmpină coborându-Se la noi. „Dacă s-a întrerupat Cuvântul pentru a ne sluji ca mijlocitor, El a voit să prelungească această prezență sensibilă în mijlocul nostru, prin Euharistie” (A. Farges: Les Phenomenes Mystiques, ed. II, Tom. I, Paris, 1923, p. 152).

Și, într-adevăr, participând în comuniunea liturgică, încerci o îndepărtare de egoismul atât de dăunător oricăror fel de relații, simțindu-te ușurat sufleteste și dispus spre o mai deplină bună-voință și largheță față de oameni, sau cum constată un convertit la Ortodoxie: „În Sfânta Euharistie se realizează Taina Bisericii...” (a Adunării credincioșilor). În Euharistie umanitatea întreagă, răscumpărata de Dumnezeu, se unifică și devine o icoană. Și această icoană exprimă două aspecte: iubirea și credința în Dumnezeu. De aceea, înainte de-a începe Canonul euharistic (anafora-ansamblu de rugăciuni de mulțumire, de consacrare și de invocare — diaconul — (respectiv preotul) spune: „Să ne iubim unul pe altii...” (celălalt Noica: Mărturisiri ale monahului Rafail Noica, însoțite de câteva cuvinte de folos ale Părintelui Symeon — Edit. Anastasia, București, 1994, Partea a doua: Părintele Symeon, p. 137).

Fără iubire, această taină primordială care a generat marea Creație, nimic nu se poate face și nici prefacere. Prin Iubire, se înduhovnicește omul, adică își umple sângele de Duhul Domnului și de aici încalzirea inimii proprii pentru alte inimă. Numai prin Iubirea cea mare, „lucrare sfințitoare a Duhului, dintr-un botezat, el face un mădular al lui Hristos, iar din vin și pâine, sângele și trupul Domnului; dumnezeiesc iconograf, el face icoana, „cea nefăcută de mână omenească”... Teologia Sfinților Părinți arată importanța epiclezei (a chemării Sfântului Duh) care depășește planul liturgic al euharistiei (al mulțumirii), și se universalizează și face posibilă vederea în Duh a puterii divine a revelației și a manifestării nevăzutei” (Paul Evdochimov: Artă Icoană — o teologie a frumuseții. Trad. de Grigore și Petru Moga. Edit. Meridiane, București, 1993, p. 178—179).

Meditând asupra acestei întâlniri a Dumnezeuirii cu creația Sa — omul, în Taina euharistică niciodată nu se poate cataloga și epuiza în formule ratiionale, imensitatea Darului, rezervat celui care-L mărturisește și-L primește: omul, el însuși o ființă atât de complexă și de nepătrunsă. (vezi: Alexis Carrel: Omul ființă necunoscută, trad. de Lia Busuioceanu ed. II, București, 1942). Și totuși, printr-un: Da, Doamne!, cea sfântă ascultare, omul e recunoscut ca fiu, de Tatăl nostru care este în ceruri. Cu alte cuvinte, tot numai prin Iubire, se dezleagă și taina cunoașterii lui Dumnezeu și implicit a omului. Da, Doamne!

„PE PREOȚII CEI DINTRE VOI...”

Ori de câte ori s-a impus de-a lungul timpului, necesitatea traducerii și tipăririi unei noi ediții a Sf. Scripturi în limba română, Biserica Ortodoxă și-a asumat acest act cu toată responsabilitatea, alegându-și oameni anume pregătiți în acest sens, înzestrați cu o temeinică cultură teologică și umanistă, capabili să redea cât mai exact sensul genuin al cuvântului sfânt, căci așa cum avertiza încă dintr-un început Sf. Apostol Petru, „în Scriptură sunt unele lucruri cu anevoie de înțeles, pe care cei neștiutori și neînțelegători le răstălmăcesc — ca și pe celelate Scripturi — spre a lor pierzare” (2 Petru 3, 16).

„Noul Testament de la Bălgrad” al mitr. Simion Ștefan, „Biblia de la București”, „Biblia lui Șaguna”, „Biblia lui Galaction”, sau mai recent „Noul Testament comentat” al I. P. S. Bartolomeu V. Anania, sunt câteva exemple doar, care vin să illustreze cu prisosință cele afirmate mai sus, toate aceste ediții constituindu-se în adevărate monumente de cultură teologică și limbă românească.

Iată, însă, că acest sfârșit de sec. XX ne pune în fața unui fenomen insolit, cu implicații ușor de bănuțat atât pentru integritatea Bisericii cât și pentru puritatea învățaturii creștine. Pe căi obscure și prin mijloace insidioase, societatea românească contemporană este invadată de ediții dintre cele mai diverse ale Bibliiei (iertată să-mi fie impietatea, dar așa îndrăzni să le numesc ediții-pirat, pentru iresponsabilitatea cu care reușesc să stâlcescă cuvântul sacru), întrecându-se parcă între ele, care să răstălmăcescă și să siluieze mai tare cuvântul și mesajul Scripturii.

Ba mai mult, indivizii dubioși te astosează pe stradă, dispuși să-ți ofere, în localuri publice sau în cele mai neașteptate și mai inadecvate locuri, gratuit sau contra cost, Biblia, oferindu-se să te lămurească, să-ți tălmăcescă, să te „înțieze” în tainele Scripturii, potopindu-te cu citate, lansându-se în interminabile discuții, fără logică și fără sens, neștiind nici ei prea bine ce vor de fapt să demonstreze, semănând deruta în sufletele unora, „având râvnă pentru Dumnezeu, dar nu potrivit cunoașterii” (Rm. 10, 2), „vrând ei să fie învățatori, nu înțeleg nici ceea ce spun, nici ceea pe care le susțin cu atâta tărie” (1 Tim. 1, 7).

Pentru a ilustra cele afirmate mai sus, mă voi rezuma doar la un singur exemplu, din care se va vedea cum este răstălmăcit cu bună știință sensul cuvântului revelat, iar atunci când interesul o impune, însăși logica discursului biblic. Mă refer în speță la acele locuri din Noul Testament, unde, ori de câte ori este întâlnit cuvântul *presviter*, aceste ediții nu uită să-l traducă prin *bătrân*, cu intenția clară de a lăsa impresia că niciunde în paginile Noului Testament nu se face referire la instituția Preoției, și deci implică la persoanele prin care această instituție este reprezentată, respectiv: episcopii, preoții și diaconii, ignorând cu bună știință faptul că toți autorii noutestamentari indicau prin acest termen tocmai pe acei bărbați cu funcții și atribuții foarte bine determinate în cadrul Bisericii creștine.

Traducătorii și exegeții autorizați ai Noului Testament sunt unanimi în a recunoaște că termenul *presviter* avea un sens generic, cel puțin în anumite situații și în perioada de început a Creștinismului, perioadă în care Biserica se alcătuia ca și comunitate de sine stătătoare, fixându-se treptat propriile ei rânduieli de organizare internă, când prin acest termen erau desemnați de multe ori toți slujitorii Bisericii, indiferent de treapta lor ierarhică, spre a nu aminti decât câteva astfel de locuri. La F. A. 20, 17 se spune: „Pavel... trimțând din Milet la Efes, i-a adunat la el pe preoții Bisericii” sau tot la F. A. 21, 18 „Iar a doua zi Pavel a mers cu noi la Iacob; și au venit acolo toți preoții”; chiar și numai din aceste două texte putem deduce că prin termenul respectiv erau desemnați, deopotrivă, toți slujitorii Bisericii, adică: episcopii, preoții și diaconii.

Două lucruri se desprind cu osebire din cele de mai sus:

1. Termenul *presviter* avea de multe ori în N. T. o valoare generică, desemnând în egală măsură, așa cum s-a văzut mai sus, pe toți slujitorii Bisericii;

2. Chiar dacă era un termen generic, aceasta nu înseamnă că treptele ierarhice bisericesti se confundau, sau că atribuțiile fiecăruia nu erau foarte clar conturate, căci niciunde în paginile N.T. nu se fac

astfel de confuzii de atribuții între cei care aparțineau diferitelor trepte ale ierarhiei bisericesti.

Să ne întorcem însă la edițiile neoprotestante ale Bibliiei care, așa cum spunea mai sus, ori de câte ori sunt puse în situația de a traduce cuvântul *presviter*, nu ezită să o facă, prin *bătrân*.

Motivele care stau la baza acestui fapt, precum și implicațiile ce decurg de aici, nu sunt în parte cunoscute. Aș propune însă să intrăm în felul lor de a aborda lucrurile, și să acceptăm că pur și simplu acest termen — *presviter* —, avea doar înțelesul de bătrân. Numai că, privind lucrurile în acest fel, trebuie să recunoaștem că suntem puși într-o mare dilemă: lui Timotei, rânduit episcop în cetatea Efesusului de însuși Sf. Ap. Pavel (1 Tim. 1, 3), făcea deci și el parte dintre *presviterii* Bisericii, cu alte cuvinte era un „bătrân” (dacă ar fi să respectăm modul neoprotestant de a înțelege lucrurile), ilustrul său magistrul îi adresează două epistole. Or, după felul în care i se adresează mentorul său spiritual, deducem indubitabil că destinatarul nu era în nici un caz un om vârstnic, un „bătrân”, ci dimpotrivă un om tânăr, căci altfel ar fi un non-sens și o imensă absurditate să i se spună „nimeni să nu-ți disprețuiască tinerețea” (1 Tim. 4, 12), sau în a doua epistolă, unde i se reiterează aceeași lucruri „fugi de poftele tinereții” (2 Tim. 2, 22). Este doar un exemplu prin care însăși logica discursului biblic este sacrificată de dragul unui interes meschin și străin de mesajul evanghelic.

Că *presviterii* nu erau niște „simplici bătrâni”, așa cum se străduiesc să ne convingă edițiile neoprotestante ale Bibliiei, ci slujitori ai Bisericii, deci preoți, precum și faptul că nu era strict necesar ca aceștia să fie bătrâni, o deducem și din alte texte. Astfel, ucenicul lui Timotei, episcop în cetatea Efes, Sf. Ap. Pavel îi aduce aminte câteva dintre calitățile pe care trebuie să le aibă: „să fie fără prihană, treaz, cuminte, cuvințos, primitor de străini, destoinic să învețe pe alții...” (1 Tim. 3, 2—5), dar în nici un caz nu ne lasă să înțelegem măcar că i s-ar impune acestuia să fie bătrân.

În toate locurile din N.T. unde sunt amintiți *presviterii*, deci preoții Bisericii, se face referire în mod special la a atribuțiile care le reveneau acestora în cadrul Bisericii, din toate aceste locuri rezultând cu claritate că nu era vorba pur și simplu de „niște bătrâni”, ci de bărbați cu îndatoriri foarte bine determinate în cadrul Bisericii.

Astfel din 1 Tim. 5, 17—20 „Preoții care cârmuiesc bine să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei ce se osteneșc cu cuvântul și cu învățătura” rezultă îndatorirea acestora de a propovădui cuvântul sfânt al lui Dumnezeu, deci funcția *învățătoarească și conducătoare*. Acelorași persoane le revine și îndatorirea de a se ruga și de a sfîși pe ceilalți, după cum deducem dintr-un alt text: „Este cineva între voi bolnav? să-i cheme pe preoții Bisericii, și ei să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului” (Iacob 5, 14).

Din 1 Petru 5, 1—5 rezultă că, dintru începutul creștinismului se făcea o netă distincție între preoți și poporul de rând, între păstori și păstorii. „Pe cei dintre voi care sunt preoți, îi îndemn eu, cel împreună-preot și martor al patimilor lui Hristos... Păstorii turma lui Dumnezeu ce vi s-a dat în seamă, vegheați asupra ei nu de nevoie, ci de bunăvoie, după Dumnezeu... făcându-vă pilde ale turmei... De asemenea voi, fiilor duhovnicești, supuneți-vă preoților” precum și faptul că acestora le revenea îndatorirea de a-i conduce pe cei încredințați lor spre mântuire.

Taină a Bisericii prin excelență, neputând fi concepută în afara ei, Preoția a fost instituită de însuși Domnul Iisus Hristos și încredințată urmașilor Săi direcți — apostolii, care au fost anume aleși și instruiți în acest scop: „Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi și v-am rânduit să mergeți și roada să aduceți și roada voastră să rămână” (In. 15, 16), acestora încredințându-le puterea de a propovădui, de a sfîși și de a conduce (Mt. 28, 19—20), iar aceștia la rândul lor transmitând-o, prin hirotonie, urmașilor lor nemijlociți: episcopii, preoții și diaconii.

Prot. Stoia Nicolae

* Toate citatele din Sf. Scriptură precum și felul prescurtărilor sunt făcute după „Noul Testament comentat” al I. P. S. Bartolomeu V. Anania, Ed. Inst. Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1993.

Ierusalimul, în Evanghelia după Luca și în Apocalipsă

În gândirea noutestamentară, Ierusalimul ocupă un loc privilegiat în istoria mântuirii. Dacă în Vechiul Testament faptul acesta era doar prefigurată — prin semnificația numelui („Orașul Păcii”) — sau anunțat profetic, prin construirea Templului pe Sion, de unde Dumnezeu va lucra „mântuirea tuturor popoarelor”, în Noul Testament centralitatea Ierusalimului este evidentă.

Menționarea Ierusalimului este mai frecventă în opera lucanică, ce organizează, pe parcursul unui drum spre Ierusalim, două treimi din activitatea Mântuitorului, de la începutul misiunii Sale și până la patimii.

Evanghelia după Luca începe și se sfârșește (Lc. 24, 52—53) la Ierusalim, mai precis în Templu. Aici, vestea nașterii Sf. Ioan Botezătorul e salutată de cântarea lui Zaharia (I, 68—79), cu care se deschide Evanghelia. Doar în Evanghelia după Luca e menționat aducerea Pruncului la Templu (2, 22—39), când Iisus numește Templul „casă” a Tatălui Meu” (2, 49).

Punctul final al urcării lui Iisus este totdeauna Ierusalimul, căruia îi adresează și cuvinte aspre (Lc. 13, 34—35), dar care e și locul de manifestare a lui Hristos cel înviat, precum și al înălțării la cer, redată în dublă variantă (Lc. 24, 51 și F. Ap. I, 9).

În concepția lucanică, misterul Ierusalimului e condensat în însuși viziunea autorului despre istoria mântuirii, care este anunțată, descoperită și săvârșită: „Iată, ne suim la Ierusalim și toate cele scrise despre Fiul Omului se vor împlini” (Lc. 18, 31).

Viziunea continuității între Israel și Biserică, înțeleasă ca relație între făgăduință și primirea harului — ca împlinire, face din Ierusalim centrul mântuirii lui Israel, dar și punctul de plecare a mesajului Evangheliei în lume: începând de la Ierusalim (F. Ap. I, 8), mântuirea va fi vestită la toate neamurile (Lc. 24, 47).

Însă cartea care relevă rolul Ierusalimului în istoria mântuirii, folosind în mod creativ elemente din Vechiul Testament, la care adaugă și influența exercitată de Cetatea Sfântă asupra comunității creștine primare, e fără îndoială Apocalipsa.

În Apocalipsă, Ierusalimul e amintit în mod explicit doar de trei ori. Dar de fiecare dată e folosit un limbaj bogat în imagini, astfel încât simplele

aluzii la Ierusalim să fie înțelese surprinzător de ușor.

Astfel, în Apoc. 3, 12, e numit „cetatea Dumnezeului meu”, cetatea cea „nouă”, „care se coboară din cer”. Această terminologie tipică va fi completată de expresiile: „cetatea sfântă”, „logodnica”, „mireasa”, „femeia Mielului” (Apoc. 21, 3, 9—10).

Termenul „nouă”, în concepția veterotestamentară, privește noutatea eshatologică, opusă situațiilor prezente și, aici, raportată la Hristos. Dimensiunea eshatologică e subliniată de însăși transcendența ei: „cetatea lui Dumnezeu”, „care se coboară din cer” și instalându-se pe pământ, și el înnoit.

Dar Noul Ierusalim, „gătit ca o mireasă, împodobită pentru mirele ei” (Apoc. 21, 2) și nunta Mielului (Apoc. 19, 7 și 9) sunt prezentate ca punctul final al întregii istorii a mântuirii.

Cetatea, cuprinsă de slava lui Dumnezeu, asemeni unei pietre de mare preț (Apoc. 21, II), e descrisă ca o adevărată cetate: cu ziduri, temelii, porți; fiecare din porți poartă numele unuia din cele douăsprezece seminții ale lui Israel (21, 12) și fiecare piatră de temelie poartă numele unuia din cei doisprezece Apostoli (21, 14). Prin această descriere, Ierusalimul devine simbol al comunității eclesiale, al Bisericii lui Hristos, participând ca Mireasă la nunta Mielului.

Prin măsurarea zidurilor se descoperă forma ei cubică și prin armonia dimensiunilor ea oglindește culmea perfecțiunii.

Prezența lui Dumnezeu face din cetate un templu, exercitând aceeași atracție ca și Templul din Ierusalim pământesc. Realitatea veterotestamentară e proiectată într-o lumină eshatologică: „Neamurile vor umbla în lumina ei, iar împărăția pământului vor aduce la ea mărirea lor. Porțile cetății nu se vor mai închide ziua, căci noapte nu va mai fi. Și vor aduce în ea slava și cinstea neamurilor. Și nu va intra în ea nimic necurat” (Apoc. 21, 24—27).

Experiența Ierusalimului istoric, purtător al acelor valori, care, proiectate în viitor, au făcut din el făgăduință și profeție deja în Vechiul Testament, e începutul unui drum ce va culmina în Ierusalimul cel „Nou”: Cetatea lui Dumnezeu, a lui Hristos și a oamenilor.

ROMA, 1995

Ieromonah Iuvenaliev Ionașcu

Băncile și sprijinul acordat Bisericii

Trecătorul care-și poartă pașii prin Cetatea Sibului, ajuns pe una din străzile centrale, va întâlni trei așezăminte care au făcut și mai fast mândria orașului: catedrala mitropolitană, ctitorită pe timpul I. P. S. Mitropolit Ion Mețianu, față în față cu masiva clădire a Facultății de teologie „Andrei Șaguna” cunoscută și sub denumirea de „Academia Andreiană” și doar la câțiva pași, clădirea în care a funcționat timp de 76 de ani Banca ALBINA „cea mai importantă întreprindere financiară din Transilvania”, cum a caracterizat-o Victor Slăvescu. Primele două lăcașuri sunt bine cunoscute, puțin mai știu însă că în actualul local al Băncii Naționale, a funcționat prima bancă românească din Transilvania.

Apropierea acestei instituții de un lăcaș de cult, nu este deloc întâmplătoare, cum nu a fost întâmplătoare și strânsa legătură ce a existat între biserică și băncile românești ce au funcționat pe tot cuprinsul Transilvaniei și Banatului. Înainte de a arăta în ce a constat această legătură devenită organică, se cuvine să spun câteva cuvinte despre Institutul de credit și economii care și-au început activitatea încă în urmă cu peste 120 de ani.

În anul 1872, Visarion Roman, care a fost contabil la Tipografia Arhidiecezană și redactor la Telegraful Român, pune bazele Băncii Albina. Într-o perioadă scurtă, în numeroase localități din Transilvania și Banat s-au înființat o serie de bănci, în anul 1918 numărul acestora ajungând la 147. Printre inițiatorii înființării acestor institute, în primele rânduri au fost preoții și alți intelectuali: învățătorii, notari, avocați, medici etc. numeroși preoți fiind și în conducerea acestora. Iată doar câteva personalități care au făcut parte din Comisiunile de administrație ale băncilor românești. Profesorul, istoricul, membrul Academiei Române, dar și preotul care a slujit în bisericile din Sălște, Ioan Lupăș, la Banca Albina. Tot din conducerea acestei bănci au mai făcut parte Vasile Goldiș, Dr. George Popovici, preot din Lugoj și Dr. Eusebiu Roșca, arhimandrit-director seminarial în Sibiu. Memorandistul Vasile Lucaci preot din Sisești a fost director al băncii Aurora din Baia Mare, Dr. Ilie Dălanu protopop în Cluj, în conducerea băncii Economul din Cluj, Rom. Furdul protopop a fost președintele băncii Auraria din Abrud și mulți alții. Acest lucru nu a scăpat administrației maghiare care nu vedea cu ochi buni emanciparea economică a românilor. Iată ce scria în 1908 ziarul MAGYAR SZÓ „aproape toți protopopii și preoții, ba chiar și călugării, români de ambele confesiuni, sunt înrolați sub steagul băncilor române, ca directori, cenzori, menținând astfel legătura dintre bănci și poporul român”.

O altă mare personalitate, Parteniu Cosma, ce a funcționat timp de 30 de ani ca director al băncii ALBINA, a avut strânse legături cu mitropolia Sibului, pe lângă activitatea economică depunând și o fructuoasă activitate pe tărâm bisericesc. În anul 1908 primul Congres Național Bisericesc, a fost însărcinat cu redactarea Statutului organic, cu acest prilej el primind din mâna Mitropolitului Andrei Șaguna, un prețios inel din aur. Numele lui Par-

teniu Cosma este încrustat în marmură, pe partea dreaptă la intrarea în catedrală ca membru în Consistoriul Arhidiecezan, în sinodul epitropesc, consfintindu-se astfel și contribuția băncii Albina la construirea catedralei.

Iată pe scurt și contribuția câtorva bănci pentru sprijinirea bisericilor și a școlilor de pe lângă biserică. Pentru construirea catedralei, Albina a contribuit cu 10 000 Kroane în anii 1902—1904, iar pentru zidirea Seminarului arhidiecezan în anul 1911, se aprobă de către Consiliul de administrație suma de 50 000 K în rate anuale timp de 10 ani, iar pentru sprijinirea școlilor, a elevilor săraci și a studenților între 1901—1910, banca a contribuit cu 31 000 K. În aceeași perioadă ASTRA a primit 21 000 K. Banca Crișana din Brad a contribuit cu 50 000 K pentru zidirea Gimnaziului greco-ortodox din Brad, precum și cu importante sume la construirea seminarului din Sibiu și Caransebeș. Banca Mielul din Poiana a dat 1 200 K pentru construirea bisericilor din localitate. Băncile Economul din Cluj și Sebeșana din Caransebeș au contribuit cu bani pentru sprijinirea bisericilor gr. ort. din Budapesta. Alte bănci din Cămpeni, Zărnești, Făgăraș, Voila, Zlatna, Sebeș, Șercaia, Bistrița, Oraștie etc. și-au adus importante contribuții bănești pentru sprijinirea materială a bisericilor și a școlilor de pe lângă biserică.

Când băncile românești din Transilvania și Banat, au primit prin aplicarea Legii conversiei datoriei agricole din anul 1934, o grea lovitură, capii Bisericii și-au ridicat glasul în apărarea acestora, cerând cu fermitate guvernanților să le facă dreptate. Patriarhul Miron Cristea, referindu-se la situația grea a băncilor, în august 1935 scria: „este o datorie națională față de românii din Ardeal, salvarea instituțiilor de credit de dincolo de munți”. Când în 1935 s-a luat inițiativa convocării la Cluj a unui Congres Economic al Ardealului pentru salvarea creditului românesc, primul care a semnat Chemarea a fost mitropolitul Nicolae Bălău. Lucrările congresului au fost deschise de către Mitropolitul Nicolae Bălău care a rostit o scurtă alocuțiune, cântându-se apoi Împărate cersesc și Desțepă-tea române. Din păcate, guvernanții de atunci nu au dat ajutorul cuvenit băncilor.

Privind în urmă putem spune fără a greși cu nimic și fără a exagera, că băncile românești din Transilvania și Banat prin sprijinul acordat bisericilor, școlilor, asociațiilor culturale și-au adus o contribuție de seamă la susținerea conștiinței naționale și prin aceasta la realizarea mărețului act de la 1 Decembrie 1918.

Trecătoarele, care-ți porți pașii pe strada Mitropoliei, după ce-ți faci o cruce în fața catedralei, mergi mai departe și aruncă o privire și pe clădirea de la nr. 16 (despărțită de o placă memorială) unde timp de 76 de ani a funcționat Banca ALBINA, instituție legată organic de celelalte două lăcașuri aflate în preajmă: catedrala și Academia Andreiană. Ctitorii acestei bănci merită recunoștința noastră.

Nicolae Dădărlat

IOAN NECULCE (1672—1745)

— 250 de ani de la moarte —

Între reprezentanții de seamă ai epocii de înflorire din istoria literaturii române și a istoriografiei moldovene, loc de frunte ocupă Ioan Neculce, de la moartea căruia se implinesc 250 de ani.

Cronica sa, intitulată „Letopisețul Țării Moldovei de la Dabija-Vodă până la a doua domnie a lui C. Mavrocordat” (1661—1743), scrisă spre bătrânețe, este precedată de 42 de legende istorice adunate sub titlul „O samă de cuvinte”.

La redactarea Cronicii sale nu s-a folosit de izvoare străine, ci de „diferite izvoare scrise, de spusese celor bătrâni”, păstrate în tradiție și „de cele scrise în inima sa”.

Acest fapt acordă cronicii sale caracter de operă originală, bazată pe fapte trăite direct, văzute cu ochi de artist și înfățișate cu mijloace literare, fapt care-i dă o deosebită valoare artistică.

Mai mult decât aceea a lui Miron Costin, cronica lui Neculce are caracterul unor memorii, în sensul că istoria Moldovei este prezentată strâns legată de personalitatea cronicarului cu evenimentele la care el a participat. Neculce este socotit cel dintâi memorialist în literatura română.

Cronica lui are o concepție teologică mai accentuată ca la predecesorii săi. Toate se întâmplă numai cu voia lui Dumnezeu, căruia nimeni nu i se împotrivesc.

Însemnată este și valoarea etică a cronicii sale, ca mijloc de învățătură morală pentru cei chemați la conducerea țării. Accentuează valabilitatea principiilor morale, care trebuiesc intronate în viața popoarelor și a indivizilor.

Deosebită, însă, este valoarea ei literară, exprimată prin lirismul de care este străbătută, cât și prin forma ei, plină de imagini și culoare. El este cel mai talentat cronicar, iar Letopisețul său cel mai important din punct de vedere literar.

În opera sa, geniul neamului nostru și-a găsit o strălucită expresie prin neîntrecutul dar de povestitor al cronicarului, prin arta lui de a ne înfățișa simplu și sugestiv caracterelor și prin intensitatea coloritului. Expunerea lui ne transpune cu două secole îndărăt și însuși viața trecutului se

desfășoară în fața ochilor noștri uimiți. M. Sadoveanu îl numește „cel dintâi povestitor artistic al nostru”.

Valoarea povestirii crește și prin calitatea lui de întemeietor al artei descriptive și portretisticii românești. Prin arta de a individualiza, multe din personajele sale istorice apar ca eroi epici, cum se poate deduce din portretele cunoscute ale lui Dosoftei, N. Milescu sau Petru cel Mare.

Neculce pune și începutul narrațiunii noastre epice, al artei narative, scriind cele mai frumoase pagini de proză artistică în literatura noastră.

Cronica lui Neculce are și o valoare națională, determinată de faptul că este străbătută de sentimentul dragostei de țară, precum și de ura față de tirania turcească și fanariotă, care-i amenința independența națională.

Valoarea artistică a cronicii sale constă în faptul că în „imaginile limbii simple și înțelepte a adunat comori de frumuseți artistice” (M. Sadoveanu) și a făcut trecerea de la literatura istorică la cea artistică. Neculce este și astăzi un izvor de inspirație pentru mulți scriitori.

Stilul său este popular, sobru și concis. Își însușește mijloacele artistice ale povestitorului popular anonim și folosește expresii, zicături și proverbe, epitete și comparații, pilde și sentințe morale, imprumutate din vorbirea populară. A creat stilul artistic, rămas model pentru mulți scriitori moldoveni.

Neculce a fost un artist al limbii vorbite. Scrie în limba bătrânească a timpului său, purificată și desăvârșită de influența cărțurărească, ușor influențată de cea cronicărească, dar cu rădăcini adânci în limba populară. Acestei limbi neașă românești, el îi dă firescul, sinceritatea expresiei, savoare și pitoresc.

Cunoscând toate acestea, putem spune că moartea lui Neculce încheie o epocă înfloritoare din istoria literaturii române și a istoriografiei moldovene care-l așează, nu „între oameni care au fost” (N. Iorga), ci între cei ce trăiesc în eternitate.

Prot. Ieremia B. Ghita

Statornicia în credință

(Urmare din pag. 1)

dincios este Dumnezeu, care nu va și lăsa ispitii peste puterile voastre, ci odată cu ispita vă aduce și scaparea din ea; ca să o puteți răbda” (1 Cor. 10, 13). Spre a putea birui ispita, Dumnezeu ne oferă harul Său. Dar la aceasta trebuie să adăugăm și credința noastră stăruitoare, având încredințarea că „nu-s mai tari ispitele ca harul ce l-ai primit ca să le poți răbda / Că nu se cere-nfăi să urci calvarul / Întâi primiești puterea de-a-l urca / Credință, se cere, credință / Și orice ispită-ai să-nvingi, credință atâta

credință / Puterea ispitei s-o stingi!

Se întâmplă însă ca mulți dintre noi să trecem adesea și prin ceea ce Sfinții Părinți numesc „sece” duhovnicească, când duhul își se pare stins și fără putere, când ispitele și necazurile te copleșesc, încât parca nu le mai poți face față. Și tocmai atunci trebuie să lupti mai mult cu tine însuși; nu trebuie să te lași, nici să descurajezi, ci mai mult să stăruiești în credință: „E uneori grea calea, sunt uneori vrăjmași? / Credința-nvinge totul, nicidecum să nu te lași! /

Iar când simți că ți se clatină chiar și credința, să nu încetezi să o ceri cu stăruință lui Dumnezeu, zicând într-o smerenie și răbdare: „Ajută, Doamne, puține mele credințe să fie totdeauna statornică în Time.”

ȘTIRI - INFORMAȚII

Joi, 12 ianuarie 1995 — I. P. S. Mitropolit Antonie a revenit în țară după o lungă călătorie în S.U.A.

La Spitalul din Cleveland, Ohio, I. P. S. Sale i s-a făcut o operație pe inimă. Atât înainte, cât și după operație, la invitația P. S. Nathaniel a susținut conferințe și a avut contacte cu preoți și credincioși la Mânăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de lângă orașul Jackson, la Vatra Românească, la Cleveland, Detroit, Troy și Chicago. S-a întâlnit cu clerul și credincioșii din cele două Eparhii românești din S.U.A., conduse de P. S. Nathaniel și I. P. S. Victorin. P. S. Nathaniel s-a ocupat deosebit de aranjamentele pentru efectuarea operației de la Clinica din Cleveland. I se aduc frățești mulțumiri P. S. Sale și colaboratorilor, în special D-nei și D-lui Crugă, Maicii Stațere Gabriela și Părintelui Arhim. Roman Bragă de la mai sus-numita mânăstire.

Mărti, 17 ianuarie a.c., ziua Sf. Antonie cel Mare, I. P. S. Sa a asistat la Te-Deumul săvârșit în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

A urmat apoi o recepție la Reședința mitropolitană oferită de I. P. S. Sa la care au luat parte profesori ai Facultății „Andrei Șaguna” Sibiu, angajații Centrului Eparhial, preoți ai Catedralei mitropolitane și de la alte biserici din Sibiu, prilej cu care I. P. S. Sa a povestit despre cele petrecute în S.U.A.

Vineri, 20 ianuarie 1995 — I. P. S. Sa a primit pe Pr. Covaci Ioan, secretarul Asociației creștine umanitare „CHRISTIANA”, care a mulțumit I. P. S. Sale pentru ajutorul dat și a prezentat raportul de activitate al Asociației pe anul 1994, societate ajutată moral și material de Arhiepiscopia noastră.

Sămbătă, 21 ianuarie 1995, la Reședința mitropolitană, I. P. S. Mitropolit a prezidat lucrările ședinței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 22 ianuarie 1995, I. P. S. Sa a prezidat lucrările Adunării Eparhiale care a analizat activitatea Eparhiei pe anul 1994. Lucrările s-au deschis și s-au încheiat prin cuvântări ale I. P. S. Sale. A urmat obișnuita agapă frățască.

Duminică, 29 ianuarie 1995, I. P. S. Sa a participat la slujba Sf. Liturghii în catedrala mitropolitană, prilej cu care a citit mesajul Prea Fericitului Părinte Teoclit, Patriarhul României, cu prilejul Săptămâni de rugăciune pentru unitatea creștină.

La încheierea Sf. Liturghii, I. P. S. Sa a ținut un cuvânt de învățatură.

Luni, 30 ianuarie a.c., I. P. S. Sa a luat parte cu ocazia sărbătorii „Sf. Trei Ierarhi” la sărbătorirea hramului Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu. Cu această ocazie a rostit cuvânt de învățatură despre activitatea Sfinților Trei Ierarhi, modele pentru viitorii slujitori ai altelor. A participat apoi la recepția organizată de Decanatul Facultății de Teologie.

În zilele de marți, miercuri, joi din cursul săptămânii următoare I. P. S. Sa a primit în audiență un număr de peste treizeci de persoane, precum și consilieri și profesori de teologie, având de rezolvat diverse probleme legate de activitatea bisericească.

Pr. Valentin Sicoe

Simpozion „Roman Ciorogariu” la Oradea

La 14.XII.94, a avut loc un simpozion la Biblioteca județeană sub patronajul: Universității Oradea, Fundației culturale „Cele trei Crișuri”, Bibliotecii județene „Gh. Șineai” și a S.C. Librării Oradea, pentru lansarea cărții lui Roman Ciorogariu „Zile trăite”, partea I și a II-a, sub îngrijirea prof. univ. Viorel Faur. A prezidat prof. univ. ing. Teodor Maghiar, rectorul Universității Oradea. Am luat cuvântul mai mulți.

Noi cei de la granița de vest am trăit o filă de istorie mai neagră poate decât alții, de aceea vajnicul ierarh și luptător național Roman Ciorogariu își revarsă aleanul și amarul în „Zile trăite”, nici nu putea găsi un titlu mai expresiv. „Zile trăite”, și toată viața lui Roman Ciorogariu este un capitol pentru Biserica noastră și pentru istoria poporului nostru. El face parte dintre ierarhii Bisericii noastre cu blazon de luptător pentru cei oropiși de stăpâniri vitrege. El nu s-a tărguit cu moartea, dovadă este condamnarea lui la moarte în 1919, de așa-zisul tribunal al trupelor secuiești din Oradea. Numai el știe prin ce minune a scăpat de sub aripa morții.

Despre soarta și izbăvirea fiilor de iobagi de ieri, el scrie cu un adevărat cult față de istorie, iar pe cei care i-au înrobii îi pune la stălpul infamiei.

Aspectul trivalent al activității lui Roman Ciorogariu l-am putea defini astfel: A fost un ierarh după toate canoanele ortodoxiei, a fost un pedagog după toate legile pedagogiei de la Aristotel până la Wundt, a fost un condeer care prindea lucrurile din vârful condeiului cu expresia cea mai plastică. Un exemplu este revista diecezană a Oradei. Este titlul cel mai expresiv dintre toate revistele diecezane.

De multe ori noi studenții îi apostrofăm pe studenții „uniți” cu cuvintele:

— Înapoii la „Legea Românească” de unde v-ați rupt! Erau surprinși și nu aveau nici un răspuns.

Înaltul destin pe care l-a avut Roman Ciorogariu, i l-a dat poate și descendența lui din moși, de la Ociu, de lângă Hălmaj. Strămoșească rezonanță a poruncilor lui Horea și Avram Iancu, li chemau și pe el la luptă pentru „direpțățele” poporului celui amărât și obidit. Lui Roman Ciorogariu nu-i plăceau flatările și ostenția. Totdeauna spunea lucrurilor pe nume, chiar cu sinceritate dură. „Frăților” apusenii le făcea adevărate rechiziții pentru orgoliul și triumfalismul lor. „Înapoi la smerenia strămoșească!”

Ce bine ne simțeam noi studenții, în parcul din curtea Academiei Teologice, în orele libere. Cei 100 de studenți eram ca într-o familie. Toți eram feciori de țărani, în prima generație, și aduceam cu noi zestrea cea mai de preț: cinstea și omnia din bătrâni. Roman Ciorogariu le spunea studenților:

— „Dragii mei, de această zestre — cinstă și omnie — avem nevoie pentru mâine când veți merge în mijlocul poporului, această zestre nu se învață în școli, din cărți, aceasta se moștenește!”

Mi-aduc aminte, era prin anii 1933-34, eram elevi la liceu și frecventam Biserica cu Lună. Rețin și acum momentele liturgice când arhiereul nostru Roman Ciorogariu, din tronul arhieresc, la cei 82 de ani, binecuvânta lumea cu mâna lui cea frântă. Era o limbește de morământ, toată lumea savura cuernic cuvintele lui venite ca dintr-o altă lume. Toată lumea se întorcea satisfăcută pentru că a ascultat binecuvântările arhiereului-martir.

De acolo, de sus, din lumea drepților, arhiereul Roman ne vechează și ne oblaudește și azi ca un adevărat părinte.

Veșnică să-i fie pomenirea! Preot Ioan Bârdaș

Atenție mărită la făcătorii de minuni

Minunile sunt de două feluri: minuni adevărate, care se fac cu ajutorul lui Dumnezeu și minuni false, care se fac cu ajutorul satanei. Despre cele din urmă va fi vorba în rândurile de față.

Făcătorii de minuni false proorocesc în numele lui Hristos, scot demonii în numele lui Hristos și fac minuni în numele lui Hristos. Toată activitatea acestor făcători de minuni se întemeiază pe înșelătorie, ducând în eroare pe credincioșii naivi, care în necazurile lor, în loc să alerge la Dumnezeu, apelează la făcătorii de minuni false.

La Judecata de Apoi, făcătorii de minuni false, văzând că fac parte din ceata celor de-a stânga lui Hristos, vor zice: „Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit și nu în numele Tău am scos demonii și nu în numele Tău minuni multe am făcut? Și atunci voi mărturisii lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei ce lucrăți fărădelegea” (Matei 7, 22).

Itată râspăta făcătorii de minuni false! Hristos respinge aceste minuni pe care le consideră o lucrare a fărădelegii.

Sfânta Scriptură spune: „Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău. Să nu ai alți dumnezei afară de Mine!” (Ieșirea 20, 2-3).

„Împotriva acestei porunci păcătuiește (și) cine e stăpânit de cre-

O INTERPRETARE EXEGETICĂ

Vasile Gheorghiu comentând versetul 24 din cap. 19, Ev. Matei, paralel cu Marcu 10, 25 și Luca 18, 25, afirmă că traducerea corectă este: „Și iarăși vă spun: mai ușor este ca funia corăbiei să treacă prin urechea acului, decât bogatul să intre în împărăția lui Dumnezeu”!

După ediția Sfintei Scripturi a Sfântului Sinod din 1914, textul respectiv este „...mai bine este a trece cămila prin urechile acului, decât bogatul a intra într-o împărăție a lui Dumnezeu”. Prin termenul „cămila” este înțeles termenul „funia corăbiei”. În textul Noului Testament din 1648 de la Alba Iulia (Bălgrad), ca și în textul Bibliei din 1688 a lui Șerban Cantacuzino, precum și în edițiile curente ale Sfintei Scripturi tipărite în Tipografia Cărților bisericești, termenul folosit este „cămilă” și nu „funia corăbiei”, sau „cămila”.

Intrucât ne găsim în fața unui text scripturistic tradus în limba română cu aprobarea Sfântului Sinod diferit, se impune o precizare exegetică a traducerii corecte, conform originalului din limba greacă.

Care sunt argumentele exegetice aduse de Vasile Gheorghiu pentru justificarea traducerii propuse?

Icoana unei funii de corăbii (odgon), care să treacă prin urechea unui ac, afirmă Vasile Gheorghiu, ilustrează marea greutate cu care cei bogati vor putea să intre în împărăția cerurilor. Funia unei corăbii ar trebui să piardă din grosimea (volumul) ei și să se subțieze atât de mult, încât să fie cât un fir de ață și atunci va intra și ea prin urechea acului. Tot așa și bogatul va trebui să renunțe la toate plăcerile și desfătărilor pe care i le oferă bogăția sa, și să se simtă în sufletul său tot atât de sărman, ca și cel mai sărman om din lume. Și atunci va putea intra și el în împărăția cerurilor. Or, cei mai puțin bogati se pot hotărî să facă acest lucru.

In completare adaugă: — Notez că, în loc de camilos² (cu iota) (funia corăbiei), unii comentatori scriu camilos (cu eta), care înseamnă cămilă. Acest schimb s-a făcut din cauză că la dictat nu se putea deosebi bine pe vremurile de atunci vocala n de i. Și una și alta se rostiau cu i. A fost, deci, de ajuns, ca un copiator să scrie din eroare camilos (cu eta) în loc de camilos (cu iota), pentru ca mulți alții să-l urmeze în mod mecanic. Și așa s-a făcut, consideră Vasile Gheorghiu, că în multe texte a intrat camilos (= cămila). La icoana unei cămile, care ar putea să treacă cândva prin urechea acului, noi (adică V. Gheorghiu, n.n.) nu ne putem gândi, pentru că nici fantezia cea mai vioaie a orientalilor n-a putut crea o astfel de icoană. Dacă unii exegeți au zis că urechea acului ar trebui înțeleasă despre porțile joase și înguste ale cetății Ierusalimului, prin care numai cu greu și înaintând în genunchi ar fi putut să se strecoare cămilele, atunci trebuie să răspundem, că cei care cunosc Ierusalimul cel vechi și au văzut și ruinele altor cetăți vechi nu vor putea susține niciodată că porțile acestora ar fi fost atât de joase, încât să nu poată trece prin ele și încă și cămila. În consecință, afirmă V. Gheorghiu, noi refuzăm a citi camilos (= cămilă) în loc de camilos (= funia corăbiei).

Sentața categorică a marelui exeget comportă și ea însăși comentarii.

Confuzia care s-ar fi făcut între camilos (cu eta) și camilos (cu iota), din cauza fonemelor n (eta) și i (iota) de către copiatori, nu se justifică, fiindcă în textul Vulgatei avem același termen: camilon — camelum: Facilius est camelum per foramen acus transire... eta

„Spovedanie pentru învinși”

Acesta este titlul cărții lui Panaït Istrati, reeditată la București în 1991. Scrierea constituie o descriere a vizitei scriitorului militant pentru libertate și dreptate socială în U.R.S.S. Cu sacrificiu de sine, Istrati a dezvăluit printre primii, opiniei publice mondiale, cangrena care rodea o parte a omenirii și care era diktatura comunistă, pusă în slujba unei caste: nomenclatura, ce trăia în opulență, în timp ce poporul era asuprit, infometat și exploatat (p. 6).

Cartea conține constatarea scriitorului Panaït Istrati față de cele văzute în Uniunea Sovietică. Spre a se convinge, Istrati a străbătut sate, stepe și mări, munți și fluvii din U.R.S.S., timp de doi ani, parcurgând vreo douăzeci de mii de kilometri, cu trenul, vaporul, automobilul, călare, cu căruța și pe jos. A mâncat, băut, cântat, dansat și adesea a dormit cu cei pe care i-a vizitat.

Itinerarul călătoriei în U.R.S.S. indică localitățile: Moscova, Kiev, Murmansk, Alexandrovsk, Bescovo, Nijni-Novgorod, Kazan, Erevan, Saratov, Pskrovsk, Astrahan, Tiflis, Bacu, Batum, Azerbaidjan, Sukum, Rostov și Republica Moldova. Ceea ce a scris Panaït Istrati este o realitate pentru că el a văzut adevărul. Semnificativă este conversația cu o țărăncă basarabeană. Aceasta i-a mărturisit adâncă ei îngrijorare despre educația pe care comunistii o dădeau copiilor și tinerilor: „Sunt o mamă care vrea să-și crească copilii cât mai cinstit posibil. Nu suntem adversarii regimului și totuși suntem lipsii de orice posibilități de a ne câștiga existența, pentru că le spunem copiilor noștri că nu trebuie să se înscrie la tineretul comunist, căci acești comsomoli trec cântând și sculpă în ferestrele casei părințești, înșulță bătrâni, asta înseamnă a fi comunist?”

Mergând în R.S.S.A.M., adică „Republica Socialistă Sovietică Autonomă Moldova”, „titlatura puțin cam lungă”, ca tot ceea ce este sovietic (zice Istrati), când ești de mamă și limbă română, cum sunt eu (Istrati), merită să faci o călătorie ca să se vadă Moldova comunistă la lucru. Co-

Nicolae Neaga

dințe deșarte (superstiții) și aleargă la tot felul de descânțece, vrăjitorii, chemarea spiritelor celor morți și alte lucruri de acestea”. (Învățătura de credință creștină ortodoxă, București, 1952, p. 390).

Practicarea minunilor false, a superstițiilor, a descânțecelor, a vrăjitoriei și chemarea spiritelor celor morți periclitează mântuirea sufletului.

Adevăratul creștin nu aleargă la făcătorii de minuni false. El știe că are Biserica Ortodoxă, care îl ajută la tot ce are nevoie.

Prin urmare, se impune atenție mărită la făcătorii de minuni: să credem în cele adevărate și să ne ferim de cele false.

Protos. Ipolit Ciuhotaru

(n) fiind transcris în latină -e- (erasmic).

Vom apela și la un alt cunoscut exeget, Cl. Fillion³, care menționează că, în Ierusalim, era o poartă foarte joasă și foarte strâmtă, destinată numai pietonilor, și care era numită din această cauză figurativ „urechea acului”. Aceasta este poarta, spune Cl. Fillion, la care Mântuitorul face aluzie. Poate lângă această poartă din Ierusalim a avut loc convorbirea cu tânărul bogat care a venit să-l întrebe ce să facă pentru a moșteni viața veșnică (Mat. 19, 16). Cl. Fillion menționează și citează exemplul că și arabii au în proverbele lor aceeași figură a cămilei, ca în Evanghelie, și se întâlnește în Coran, ca și în Talmud. Cămila era pentru asiaticii occidentali ceea ce era elefantul pentru asiaticii orientali în proverbele lor. Mântuitorul folosește în parabole un limbaj intuitiv, cu exemple din mediul inconjurător, ca și din limbajul comun, pentru a fi înțeles de toți ascultătorii Săi. În acest caz, folosește hiperbola unui proverb cunoscut de auditoriu, prilejului de intuiția însăși a obiectului de față, pe care îl dă de exemplu, părăftă nămită figurativ „urechea acului”.

Termenul corect tradus din textul Noului Testament comentat rămâne cămila (o camilos, -ou; camelus, -i).

Pr. Ioan Mircea, în Dicționarul Noului Testament, A-Z. (București, 1984, p. 77), comentând termenul cămilă (camilos), „cel mai mare animal între cele cunoscute în Palestina”, afirmă că „unele traduceri și unii comentatori traduc în loc de „cămilă”, „funia corăbiei” sau „otgonul” (camilos), folosind adică termenul funie. Orice explicație s-ar da nu pare a justifica inlocuirea cuvintelor pentru că așa cum nu poate cămila, tot așa de bine nu trece nici funia corăbiei prin urechile acului”. Confuzia autorului provine de la considerarea aceleiași grafii: camilos (cu eta) și pentru cămilă și pentru „funia corăbiei”, care are însă grafia cu iota (i), și deci cei doi termeni nu se pot folosi și nici înțeleg „tot așa de bine”, fiindcă sunt două noțiuni diferite.

Pr. I. Ionescu

1 Dr. Vasile Gheorghiu, Sf. Evanghelie după Matei cu comentariu, Cernăuți, 1925, p. 572.

2 În text transcris greșit: cailos, greșeală de tipar.

3 Cl. Fillion, Evanghile selon S. Matthieu, Paris, 1925, p. 381. Menționăm că, în același comentariu, p. 133, se precizează corect traducerea textului cererii din Tatăl nostru:

— Et ne nos inducas in tentationem = Ne nous laissez pas succomber à la tentation = Nu ne lăsa să cădem în ispită.

Episcopul armatei

Dr. IOAN STROIA (1865-1937)

— 130 de ani de la naștere —

Mărginean, stâlp al Bisericii ortodoxe strămoșești, cu rol important în viața națională și socială a românilor ardeleni atât înainte de Marea Unire cât și mai târziu, Dr. Ioan Stroia se naște în Căcova (Fântânele) jud. Sibiu, la data de 20 ianuarie 1865 din părinți țărani. Studiază la Sibiu, Brașov, Jena și Budapesta — unde și ia doctoratul în filosofie.*

În intervalul 1894-1900, funcționează ca profesor la Seminarul Andreian din Sibiu, iar între 1901-1908 ocupă postul — cu onoare și vrednicie — de protopop la Săliște.¹

De la 1 iulie 1908 este numit protopop al Sibiului. A scris și a publicat, între altele: Momente etice din cuvântarea lui Hristos de pe munte; Idealurile morale; Istoria Bisericească (curs, 1900-1901, în două părți — 535 p. + 186 p., pentru istoria Bisericii universale și, respectiv, pentru istoria Bisericii românești) etc. A colaborat la „Foia pedagogică” din Sibiu și la cărțile de citire „lucrate” de învățătorii Dumitru Lăpădat și Iuliu Crișan (Abecedar; Carte de citire... utilizate de la 1906 până la 1926 în toate școlile confesionale ortodoxe din Ardeal).²

Intr-un interesant „P.T.”, datat 1/14 sept. 1906, prezentând Abecedarul autorii subliniază: „Scopul nostru a fost ca Abecedarul să nu fie numai de mărturie ci și un ajutor însemnat pentru învățător și elevi... În această preluare am fost cu deosebită grijă la cultivarea inimii și minții elevului în mod armonic, convingându-l că în această armonie zace baza adevăratului caracter religios-moral, la care încă în anul prim trebuiesc cimentate fundamentele. Dacă aceasta a noastră încercare va contribui la ușurarea învățământului nostru elementar ne va servi de satisfacere și încurajare...”²

În vremea protopopiatului său la Săliște s-a ridicat Casa protopopească și noul edificiu școlar (1903), existente și astăzi.

Dr. Ioan Stroia a activat în cadrul ASTREI, fiind — din 1900 în temelii — organizării Asociațiilor noastre ca și corporațiune științifico-literară — membru marcant al secțiunii școlare. La Săliște a direcționat, o vreme, activitatea fructuoasă a Despărțământului local (V Săliște) al Astrei, ajutat de N. Calefariu, D. Lăpădat, Iuliu Crișan etc.

După ce România a declarat război Austro-Ungariei, iar trupele române au intrat în Transilvania, autoritățile au dat dispoziții ca ambele Consistorii, din Sibiu și Blaj, să fie mutate la Oradea. Începându-l s-a făcut cu Consistoriul din Blaj, dus la Oradea cu pază militară de 35 de soldați și o serie de agenți secreți în primele zile ale lunii sept. 1916. În 4/17 sept. același an este „dus” și Consistoriul din Sibiu, într-un vagon de vite. Între cei duși la Oradea se numără și Dr. Ioan Stroia, protopopul Sibiului.

... În Oradea Mare — își amintea Dr. Romulus Căndea — am trăit într-un fel de surghiun. Eram liberi, dar nu puteam călători decât spre apus! Și după ce se dădu voie persoanelor singulare să se întoarcă cu permis special, pe câteva zile în orașele din Transilvania, doi profesori, Pavel Roșca și autorul acestor rânduri, n-au avut nici această îngăduire. În schimb, eram cu o deosebită solitudine păziți cu toții de un agent secret. Iar în 1918, în Sibiu, noi doi aveam un agent special, care ne însoțea și „păzea” pretutindena.³ În anul 1918, pentru Duminica Tomii, s-a convocat Sinodul arhidiecezan la Sibiu. 36 de deputați au avut curajul și demnitatea românească de a vota împotriva etatizării școlilor confesionale românești, deși în sala de ședințe se aflau comisarul ministerial cu 12 agenți secreți înarmați cu revolvere, iar în anticameră un grup de jandarmi și polițiști. Între ei — Nicolae Bălan, P. Roșca, R. Căndea, Victor Păcală, A. Barseanu, I. Lapedatu, Nicolae Ivan (mai apoi Episcop de Cluj și rudă cu Dr. Ioan Stroia) etc. — se număra și Dr. Ioan Stroia.

În anul 1925, datorită meritelor sale, Dr. Ioan Stroia a fost așezat în scaunul de Episcop al armatei (Alba Iulia), unde a păstrat tot timpul cu deosebită vrednicie. „Om foarte cult și simpatizat de săteni”, precum remarca Dr. Onisifor Ghibu, a fost în relații bune cu marele învățat N. Iorga, pe care l-a găzduit într-unul din popasurile acestuia din călătoria prin Transilvania.⁴

A fost ales președinte de onoare al Ligii Antirevizioniste Române, secția Ardeal.

Episcopul vrednic, mărgineanul destoinic și patriot, Dr. Ioan STROIA trece în neființă la 18 aprilie 1937, Mânăstirea „Sf. Ioan Botezătorul” întemeiată de el în apropiere de Alba Iulia, servindu-i ca loc de veșnică odihnă.⁵

Dumitru Peligrad

* Teza de doctorat are titlul: Theodor Waitz's System der Erziehungs.

1 Cartea de aur... Săliște, 1911 și urm., p. 11.
2 Cartea de citire pentru al doilea an de școală, apărută la 1907, Sibiu, a avut cinci ediții până în 1914, iar cea pentru al treilea an de școală, apărută la 1908, a avut patru ediții până la izbucnirea primei conflagrații mondiale (v. Onisifor Ghibu, Din istoria literaturii didactice românești, Buc., 1975, p. 232 și urm.).

2 „P.T.”, Săliște în 1/14 septembrie 1906. Semnat: Dr. Ioan Stroia, Dumitru Lăpădat, Iuliu Crișan.

3 Apud Pr. Dr. Mircea Păcurariu, Politica statului ungar față de Biserica românească din Transilvania în perioada dualismului (1867-1918), Sibiu, 1986, p. 202.

4 Onisifor Ghibu, Pe baricadele vieții. Anii mei de învățatură, Cluj-Napoca, 1981, p. 360.

5 Calendar pe anul 1938 (L.A.R.), București, p. 64.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

ABONAMENTUL pe un an: 5000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Scurșala Sibiu.